No. 23
5e JAARGANG —

Weekblad der GOIWN. en LO.-LKP.-Stichting.

de Zwerver

GEMEENSCHAP OUD-ILLEGALE WERKERS NEDERLAND — LANDELIJKE ORG. VOOR HULP AAN ONDERDUIKERS * LANDELIJKE KNOKPLOEGEN

15 Juli 1949 — Losse nummers 20 cent

DE FILM: LO.-LKP.

EEN TAAK VOLTOOID!

Niemand onzer lezers zal ons het gevoel van voldoening misgunnen, nu de LO.-LKP.-film een feit is geworden en gereed is gekomen voor de circulatie.
Het was immers een zaak van niet geringe draagwijdte en geladen met een zware verantwoordelijkheid, toen het bestuur der LO.-LKP.-Stichting enige jaren geleden besloot, een film te vervaardigen over het verzet van LO. en LKP. Want dit betekende, dat het bestuur — dat zakelijk en aesthetisch volslagen ondeskundig was op het terrein van de film — een hoeveelheid geld, tijd en inspanning in de waagschaal stelde, zonder te weten welk resultaat na jaren uit de bus zou komen; ja, uit de bus want de filmdeskundigheid in Nederland is nog steeds zodanig, dat men een goede film een lot uit de loterij kan achten.
Maar dit was nog bij lange na het zwaartepunt onzer moeilijkheden niet. Veel zwaarder dan de eis van een artistiek goede film, woog ons de eis van een ware film, een film over het Nederlandse verzet.
Wij wensten geen film, die het publiek tot elke prijs zou moeten boeien, wij wensten geen sensatie, geen knaleffect, geen verzetshumbug, geen heldencultus. Integendeel, iedere poging daartoe moest onderdrukt worden en indien dat niet mogelijk zou zijn geweest, zou de film een averechte werking hebben gehad dan zou bereikt zijn, wat we juist niet bedoelden; een onware voorlichting over het verzet.
Dat was dus wel een zware opgave, temeer omdat verwacht kon worden, dat de regisseur zijn kunstenaarsvisie maar met zeer veel moeite op de feiten uit het verzet zou kunnen vastleggen, en de natuurlijke neiging zou vertonen zijn fantasie de vrije loop te laten en met name door zijn hang naar filmisch attractieve voorvallen het beeld zal kunnen misvormen.
Er is intussen nog meer. Het verzet was ten diepste een keuze uit overtuiging. De film moest daarvan een getuigenis zijn; niet van de verzetsstrijd zonder meer, maar van de overtuigde verzetsstrijd, in casu van de verzetsstrijd, zoals die in de LO. en de LKP. uit een christelijke overtuiging gevoerd werd. Nu is de film, doordat daarin het gesproken woord op de achtergrond komt, veel minder geschikt — althans voorlopig — om van zo'n overtuiging, om van de motivering van de handeling te doen blijken. Maar zonder de impressie van de overtuiging zou de film toch slechts toe kunnen komen aan een interessante weergave van het „hoe" van het verzet en het „waarom" van dit verzet, het getuigenis van het verzet als roeping zou dan in het vergeetboek geraken. Dan zou de inlichting van ons volk over het verzet in deze film slechts opwekken tot het avontuur en niet oproepen tot het offer, dat in de ure van gevaar voor het vaderland gebracht moet worden.
Voegt men daar nog het probleem bij, dat het bestuur — na een aanvankelijke mislukking — terecht kwam bij een regisseur — Max de Haas —, die in de bezettingstijd niet in Nederland was en die dus in de sfeer van het verzet geen inzicht had, dan is er niet veel verbeelding nodig om onze twijfelingen, angsten en zorgen van deze jaren te verstaan.

Maar wij willen onze lezers met deze regelen noch tot medelijden noch tot bewondering oproepen. Moeilijke problemen zijn er op de wereld wel meer en wel groter ook. Hoofdzaak is, wat er tenslotte uit de bus is gekomen. En nu zijn we weer niet van plan noch in staat, een kritiek op het aesthetisch aspect van het product te leveren. Maar we kunnen en willen wel een vraag beantwoorden: Is de film in overeenstemming met het plan, dat we ons voorgesteld hadden? Illustreert zij op betrouwbare wijze het „hoe" en „waarom" van het verzet in LO. en LKP.?
Daarop durven wij met een volmondig „ja" te antwoorden.
En dit noopt ons in de eerste plaats tot een woord van dank en waardering aan het adres van de regisseur, Max de Haas, die er in geslaagd is het Nederlands verzet in deze film te doen herleven als een daad van overtuiging, als een bereidheid tot het offer van mensen, die van nature niet voor het verzet en tot het in de waagschaal stellen van hun leven in de wieg gelegd waren, maar die de moed en de bekwaamheid ertoe verkregen door de nood gedrongen en door de opdracht geïnspireerd.
Naast de regisseur willen wij onze dankbaarheid voor het werk van Rogier van Aerde en Anne de Vries vermelden, die erin geslaagd zijn, aan de hand van de door ons gegeven hoofdlijnen van het verhaal, en met behulp van het documentatiemateriaal uit ons archief, een ontwerp te maken, waarop Max de Haas met vrucht voort kon bouwen.
Natuurlijk zijn er overigens nog velen, die door hun hartelijke medewerking recht hebben op onze dankbaarheid. Wij willen ons echter bepalen tot de spelers en met name tot de verzetsvrienden, die een rol vervulden. Zelfs twee bestuursleden waren daarbij: „Frans-I" en „Victor" en de eerste daarvan n.b. de hoofdrolspeler. Zij allen hebben met ons de sprong in het duister gewaagd, amateurs, die voor 't eerst in de filmlens keken, maar zij hebben de overkant ruimschoots gehaald, de één schitterend, de ander best, de derde goed, maar geen onder de maat. Wij zijn verheugd met hen over het succes van hun optreden.
Het gevoel van voldoening, waarom we in de aanvang van dit artikel begrip vroegen, rust dus niet simpel op het feit, dat de film af is, maar veeleer op het feit, dat de film, die we op het oog hadden, af is.

Deze taak der LO. LKP. Stichting is voltooid. Wij hebben haar met vertrouwen en overtuigd van de noodzaak opgevat, wij willen haar met een dankbaar hart na gedane arbeid neerleggen en het resultaat onder ons volk brengen, opdat het over de hoofden van de makers heen zal zien naar de strijd om de vrijheid, naar hen, die vielen in het verzet, en dieper nog, zal zien naar Hem, Die riep tot het verzet tegen onrecht, Die aangordde tot de strijd, Die gereed maakte voor het offer.
Want, dit volk zal zijn vrijheid niet beter verstaan en de aanval daarop niet beter weerstaan, dan wanneer het zal leven uit Hem en tot Hem, Die de vrijheid verworven en ons gegeven heeft als een geschenk en als een opdracht.

H. v. R.

De postbode, die zijn bonkaarten „gekraakt" zag, wordt door de SIPO verhoord. De Duitser, die men op deze foto ziet, is de letterkundige Wolfgang Cordan, die als „Duitse Henkie" gedurende de bezettingstijd in de K.P.-Amsterdam optrad. Hij speelt een belangrijke rol in de film.
(Foto: Het Parool)

Wat zin heeft en wat niet

A boy gets to be a man, when a man is needed. Steinbeck [1])

De Nederlandse burger ontmoet op zijn weg — in de krant, door de radio, aan de deur — nogal wat organisaties, die met het verzet in relatie staan. Wat bedoelen die organisaties en waar bestaan ze uit? Dat zijn vragen, die „De Zwerver" niet onverschillig laten; de redactie heeft immers als bijzondere taak, de vinger aan de pols van de verzetsafwikkeling te houden. Zonder naar volledigheid te streven en in hoofdzaak met het doel bedenkelijke verschijnselen bij sommige organisaties te signaleren, willen we eens bij dit vraagstuk stilstaan.

Wie de situatie in de organisaties, die zich beroepen op het verzet, enigermate kent, zal begrijpen, dat wij bij een beoordeling daarvan niet altijd even enthousiast kunnen zijn. We zijn gedwongen hier en daar tegen een zeer been te schoppen. Dat doet men nu eenmaal niet voor zijn plezier, want men heeft daarbij te doen met medestanders in verzet. Daar komt nog bij, dat de lieden, die nog steeds bezig zijn hun rinkelend 1940—'45 geweten te sussen, zich verkneuteren over dergelijke tegenstellingen. Maar deze lieden gnuiven nog **meer,** als ze bemerken, dat het machtsvertoon van sommige organisaties **schijn**vertoon is, dat woorden en daden niet met elkaar in harmonie zijn, dat bluf en dilettantisme om de voorrang strijden.

Wij moeten front maken tegen iedere vlag van organisaties, uit het verzet voortgekomen, die hun lading niet dekt. Niet alleen van de hoon van hen, die dat door hebben, veelmeer t.b.v. de argelozen, die dat NIET door hebben en die als rechtgeaarde burgers bij het zien van een ordentelijke vlag geneigd zijn te salueren en in 't gelid te gaan staan.

Zulke burgers lopen verschillende gevaren. Sommigen worden aangesproken voor financiële steun. Anderen — oud-illegale werkers — worden verzocht toe te treden als lid. De pers — n.b. zelfs de oud-illegale pers — en daarmee het publiek slikt van tijd tot tijd een injectie, zodat zij in het nut van zulke organisaties blijven geloven.

Zijn de mannen, die achter dergelijke organisaties staan dan niet in ernst? Wij geloven, dat ze in volle ernst zijn en hun persoonlijke intenties zijn hier ook niet in 't geding. Maar Don Quichotte was ook in volle ernst, en men zal toch niet menen, dat zijn programma zonder critiek aanvaard moest worden, omdat hij 't ernstig meende.

Behalve 't gevaar, dat sommigen zich door de vlag in de lading vergissen, bestaat ook het grote gevaar, dat andere organisaties — en we doelen daarbij met name op Stichting 1940—'45 —, die **wel ernstig** te nemen zijn en **effectief** werken, in discrediet raken door de manoeuvres van — en we zullen de dingen nu maar bij hun naam noemen — de N(ationaal) F(ederatieve) R(aad) en de N(ederlandse V(vereniging) E(x) P(olitieke) G(evangenen).

De historie.

Voordat we daar nader bij stil staan willen we in 't kort de historische plaats van de organisaties opzoeken.

In Juni 1944 werd op verzoek van de regering in Londen de G(rote) A(dvies) C(ommissie) der illegaliteit opgericht als het **vertegenwoordigend lichaam van alle illegale organisaties,** met het doel het beleid voor het verzet en voor de afwikkeling daarvan na de bevrijding te voeren. Enkele maanden later ontstond de Stichting 1940—1944 (later 1945), in volle harmonie met de G.A.C. en met beperkte taak de **verzorging van de verzetsslachtoffers** te behartigen.

In het najaar van 1944 ontstond in het toen reeds bevrijde Zuiden de G(emeenschap) O(ud) I(llegale W(erkers) N(ederland), die U in de kop van dit blad terugvindt. Gebrekkig contact met het Noorden was aanleiding, dat men in het Zuiden een andere weg voor de vertegenwoordiging der illegaliteit opging dan in het Noorden met de G.A.C.; men bundelde de illegale werkers individueel voor de afwikkelingstaak.

Toen in 1945 eerst het Oosten en het Noorden bevrijd werden, richtte de G.O.I.W.N. daar ook afdelingen op. Dat werkte bij de bevrijding natuurlijk verwarrend met de organisatie van de G.A.C., die verzetsorganisaties bundelde en geen individuele illegale werkers. De erkenning, dat de G.A.C. 't enige vertegenwoordigende lichaam der illegaliteit was en dat de G.O.I.W.N. nu eenmaal bestond en — behalve in het Westen — over het land verspreid was, bracht beiden tot samenwerken in deze vorm, dat de G.O.I.W.N. een aantal vertegenwoordigers in de G.A.C. kreeg.

Intussen richtten een aantal ex-politieke gevangenen in 1945 de N.V.E.P.G. op, die ten doel had de belangen der ex-politieke gevangenen te behartigen. Recht had men daartoe natuurlijk wel, maar verstandig en beleidvol was deze oprichting niet. Men kwam immers met z'n arbeid geheel op het terrein van door de illegaliteit als zodanig erkende vertegenwoordigende organen, de G.A.C. en de Stichting 1940—'45. Velen zagen dit in en traden niet toe. Men kreeg daardoor b.v. de merkwaardige situatie, dat de helft van de leden van het D.B. der Stichting 1940—'45 ex-politieke gevangenen waren, doch geen lid van de N.V.E.P.G. Op de duur moesten met name met de Stichting 1940—'45, die het werk van de N.V.E.P.G. reeds verrichtte, moeilijkheden ontstaan. In feite is het dan ook thans zo, dat de N.V.E.P.G. óf steriel wordt óf de Stichting voor de benen loopt, in welke laatste taktiek men zich, zoals nog zal blijken, begeven heeft.

Zoals gezegd was in het Westen de bundeling der illegaliteit vanwege de G.O.I.W.N. gestopt. Maar door het initiatief van verzetters, die niet voldoende op de hoogte waren van de gekozen organisatievorm en van verzetters, die wel op de hoogte waren, maar hun energie niet kwijt konden, werden met name in de grote steden van het Westen verenigingen van oud-illegale werkers opgericht: b.v. de B.O.I.W. in Amsterdam en in bepaalde streken van Noord-Holland en de V.V.G. in Den Haag.

Deze verenigingen — waarvan de leidende personen der illegaliteit en de meesten van hen, die wisten hoe de kaarten lagen, geen lid werden, teneinde verwarring te voorkomen — traden in contact met de G.O.I.W.N. Men beoogde de oprichting van een federatie van de gebundelde illegaliteit. Dit stuitte bij de G.O.I.W.N. af op het feit, dat de anderen in het federatie-statuut „de trouw aan het huis Oranje" niet opgenomen wensten te zien. Men zal zich dan ook de ogen uitwrijven, als men de Federatieve Raad — die buiten de G.O.I.W.N. om toch opgericht is — in zijn orgaan V.V.N. zich in 1949 sterk ziet maken met de koninklijke belangstelling, blijkend uit gesprekken van bestuursleden met leden van het Koninklijk Huis. Vroeger speelden de communisten in deze overigens sterk links georiënteerde groepen nog een belangrijke rol en om hen te gerieven, wilde men zich op genoemde trouw niet vastleggen. Dat doet men thans ook nog niet, blijkens het statuut, en men beperkt zich tot de uitdrukking van sympathie voor de persoon van de onlangs afgetreden Koningin. Wij kunnen dit alles niet best rijmen met de tam tam, die men thans maakt over gesprekken met leden van het Koninklijk Huis en we vinden het in ieder geval niet kies om daar reclame mee te maken, maar dat is een andere zaak.

We nemen de draad weer op. De G.A.C. besloot zomer 1946, toen een nieuwe, gekozen Staten Generaal optrad, tot opheffing.

(Vervolg op pagina 8)

Ik zwerf de wereld rond

We hebben iets erg griezeligs gelezen in „Het Parool":

> *„Het Duitse oppergerechtshof te Keulen heeft besloten de doodstraf in Duitsland met terugwerkende kracht af te schaffen."*
> *„Het Parool".*

Met terugwerkende kracht. Dan zal Heine toch nog eens zijn zin krijgen, want hij dichtte: „Dan steig' ich gewaffnet hervor aus dem Grab". Is dat griezelig of niet? Je zal zo'n bevoorrechte tegenkomen, zo 's avonds in donker, een vent met een snorretje b.v., of een hele dikke kerel met een met ridderkruisen beplakte buik. Nee, we gaan voorlopig niet naar Duitsland, hoogstens naar gecorrigeerde-annexatiegebieden, want daar heeft het Oppergerechtshof niets in te brengen. En de bewoners? Maak U maar niet bezorgd over onze nieuwe landgenoten. Die voelen zich al echt thuis en proberen touristen te trekken met de slagzin:

> *Breng Uw vacantie door in eigen land.*

Alleen weet ik niet of zij nu bij ons horen, of dat zij mogelijk denken dat wij een stukje van hen zijn. Overigens, in ons ongecorrigeerd Nederland gebeuren ook hele gekke dingen, vooral in Leiden, al willen we niet beweren dat alle Layenaers er aan meedoen. We weten wel beter want we kennen er een paar. Maar wat in het „Leids Dagblad" stond is toch wel erg:

> *„Mijnheer X was 40 jaar in betrekking bij zijn baas, die in goede en slechte tijden zijn arbeiders een goed stuk brood laat verdienen. Heden werd mijnheer X met zijn echtgenoten ten kantore ontvangen en door de directie en de bedrijfsleiding toegesproken."*

Dat is toch wel een beetje al te gek en we zijn blij dat wij bij „De Zwerver" geen goed stuk brood verdienen. Daardoor zijn we niet in de verleiding dergelijke misstappen te ondernemen. Ze beleven in Leiden trouwens toch lollige dingen. Let maar eens op deze advertentie uit de „Leidse Courant":

> W a a r s c h u w i n g. *Geen geld of goederen af te geven aan de heer F. E. Liem, daar door mij niets wordt vergoed. Mevr. Liem (N. Kn). Rijn en Schiekade 111.*

Schalkje, schalkje, daar heb je het nou. Kreeg je centjes van moesje mee om piepertjes te halen en kocht je er ijsjes voor. Stout knulletje, Liem. Mag niet, hoor.

Als laatste krantenknipsel een uittreksel uit een officieel stuk van het Departement van O.K. & W. (is: Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, niet Oberkommando der Wehrmacht, want dat bestaat niet meer, althans niet officieel, maar daar komen we nog op terug in een volgende Zwerver):

> *De grote vacantie van de H.B.S. eindigt de avond van de Maandag onmiddellijk voorafgaande aan de eerste Dinsdag in September en begint op de achtste Zaterdag aan die Maandag voorafgaande na afloop van de schooltijd.*

Nu begrijpen we meteen, waarom er zoveel ambtenaren zijn, want om iets zo duidelijk te kunnen zeggen, moet je met een clubje zijn. Overigens: waarom gemakkelijk als het ook moeilijk kan?

CHURCHILL EN VAN MAARSEVEEN

In de donkerste uren van Engelands bestaan heeft Churchill niet geaarzeld 's lands situatie zo zwart mogelijk in het openbaar te schilderen en het volk aan de arbeid te zetten op een lange, niet te overziene weg van bloed, zweet en tranen. Dat is zedelijke moed en Churchill heeft er mee bewezen in de practijk van de strijd, dat de moed der waarheid het sterkste fundament is voor de overwinning van moeilijkheden. Inderdaad en de camouflage van de waarheid laat een land met een schijnzekerheid ten onder gaan. Op die weg is ons land sinds 1945. Minister Van Maarseveen volhardt na zijn bezoek aan Indië op die weg, door te verklaren, dat men in Indië optimistisch is over de gang van zaken, waarmee vanzelfsprekend het optimisme van Zijne Excellentie in harmonie zal zijn.

Waarom moeten wij nog steeds in de watten gelegd worden; waarom niet gezegd, wat iedereen weet: dat de Indische politiek zo vast als een muur zit; dat 't in Indië niet alleen slecht gaat, maar zelfs voortdurend slechter? Wij gaan dat niet met feiten illustreren. Als men er vijf noemt, doet men vijf andere onrecht en als men er tien noemt, ontbreken tenminste de volgende tien.

nieuws. Heel lang geleden hebben we reeds voorspeld, dat ons volk, zich met de schijn tevreden stellend, in de toekomst zeepbellen zou zien spatten. Welnu, dat „feest" is aan de gang. Voor de soldaten reeds in 't begin van dit jaar. We schreven, dat ze met de rug tegen de muur staan en zonder uitzicht vechten voor hun leven. En voor de Indische bevolking, waar 't toch om gaat, beginnen de zeepbellen ook al te spatten. Van Djokja begint de victorie...... van de revolutie dan en van de terreur, de intimidatie en de corruptie. En dat alles dank zij de politiek van het hoogste internationale beleidscollege en dank zij onze volgzaamheid.

Nog eens, in dit alles is niets verrassends voor hen, die de gronden doorzien: Het op gelijk niveau onderhandelen met de republiek, die met haar revolutiebodem op dit niveau schitterende kansen heeft bij het touwtrekken. Zij wint dat spel in alle standen door de eigenaard van de revolutie, die zich niet aan de regels van het spel houdt, maar door intimidatie en onbetrouwbaarheid steeds nieuwe concessies afdwingt. En zolang Nederland bleef praten, won de republiek veld, tot vandaag aan de dag toe. 't Effect is, dat vanuit Djokja thans de Indische bevolking zal worden uitgeleverd aan onbetrouwbare en onbekwame lieden (dat meende de regering in de Veiligheidsraad immers ook te moeten verklaren?), die de opbouw van 300 jaren zullen vernietigen, zoals de revolutie dat pleegt te doen, met name als de leiders onbekwaam zijn.

We menen, dat er thans nauwelijks iemand in Nederland meer is, die niet weet of vermoedt, dat de toestand in Indië rampzalig is. Dat er geen uitweg is, dat uit de scherven, die in deze vier jaren langzaam maar zeker van de vaas gekomen zijn, de vaas niet meer is terug te krijgen, dat feit wil men nog niet doorzien. En als men Minister Van Maarseveen's optimisme verneemt, dan zullen velen weer ongestoord verder slapen. Maar van welke partij of richting ook, de Nederlander van vandaag is doordrongen van de deplorabele toestand in Indië.

Wij zijn maar 'n eenvoudig volk, maar we zijn tenminste nuchter en taai en we hebben de moed de waarheid onder ogen te zien. Doch dan moet de hoogste instantie, de regering, die waarheid ook zeggen, eindelijk, na vier jaren „optimisme". Wij wachten daarop en dit optimisme, dat de regering, die de kamer na de terugkeer van de Minister zou inlichten, bij de terugkeer na veel beraadslagingen besluit de kamer nog maar niet in te lichten? Wij kunnen er tegen, excellentie. We worden verlamd door de rampzalige feiten in Indië, als ze gepaard gaan met de volkomen negatie daarvan in de verklaringen en uitspraken van de regering. Maar de waarheid, die kunnen we hebben. We hunkeren ernaar, dat de regering in dit dieptepunt van ons volksbestaan zegt, dat we in de put zitten, dat onze toekomst somber is, dat de Indische bevolking een tijd van zware beproeving tegemoet gaat. We verlangen niet, dat men zegt, dat de politiek van deze vier jaren volslagen mislukt is. Iedereen moet met zijn inzicht zijn conclusies maar trekken. Maar we mogen wel verlangen, dat men zegt, dat we in Indië en daarmee ook in Nederland bij de puinhopen staan, uit welke oorzaken dan ook.

Als de regering ons de harde waarheid openlijk zal zeggen, de camouflage-netten eindelijk zal verscheuren, dan zullen we onze ruggen strekken, dan zullen we op weg gaan, al weten we nog niet waarheen; dan zullen we kansen maken, waar geen mogelijkheid meer schijnt te zijn; dan zullen we weer hopen, ook al is niet te zeggen waarop. Maar dan zullen we aan de slag gaan, misschien voor een verre toekomst, zeker met het uitzicht op een donkere weg. Wij willen niet met toeters en papieren mutsen bij de scherven optimisme fokken, maar we willen met overalls aan en met zwarte gezichten van de zorg aan 't werk in de scherven.

En 't wonder is dan, 't wonder dat Engeland met Churchill en met de moed der waarheid beleefde; kansen, waar geen kansen zijn; licht, waar geen uitzicht is.

Regering ga vooraan, Minister van Maarseveen trek 't camouflagepak uit. Niemand, noch thans, noch later als onze historie beschreven wordt, zal ons verwijten, dat we staande bij de brokken, duidelijk zeggen, dat we bij de brokken staan. Maar de geschiedschrijver zal ons wel verwijten, dat we met het zicht op de brokken ons verpozen met optimisme.

Eerst de waarheid en als we daarop de handen in een slaan, dan zullen we wel uitvinden, hoe we met Soekarno en de zijnen moeten handelen, hoe een klein landje de waanzin van de Veiligheidsraad in het aangezicht kan weerstaan. Eerst de moed der waarheid, dan volgt de moed van de opbouw wel.

Denk aan de les van Churchill.

H. v. R.

* EEN MONUMENT *

In de pers heeft het bericht gestaan, dat een comité is opgericht om te komen tot een monument voor Drs. J. A. Stijkel, volgens het bericht, de grondlegger van het Nederlandse ondergrondse verzet.

Het is wel pijnlijk, dat wij in zo'n delicate aangelegenheid kritiek moeten oefenen, maar wij menen toch niet te mogen nalaten, een waarschuwend geluid te laten horen.

Stijkel is één van de eerste verzetters geweest, leider van een spionnagegroep, gearresteerd in April 1941 en gefusilleerd op 4 Juni 1943. Ook was hij vervuld van het plan om eenheid in het verzet te brengen.

Wij achten het intussen zakelijk onjuist om hem te kwalificeren als de grondlegger van het verzet en we menen bovendien, dat men op een verkeerde weg komt indien voor een gevallen persoon individueel een monument opgericht wordt.

Het probleem van de monumenten is zeer gecompliceerd en veel orde is er niet in te ontdekken. Maar wat men wel kan constateren is, dat men bezig is zeer veel monumenten op te richten. Wij vragen ons af, of dit met het oog op het eerbetoon en met het oog op de financiële draagkracht van ons volk wel juist is.

Al deze feiten bijeengenomen nopen ons, bezwaar te maken zowel tegen de plannen als de argumenten van het comité Stijkel.

DOTTY'S GROTE OVERWINNING

Hij had de hele avond al zitten vertellen en het was interessant. Allen luisterden geboeid naar de verhalen van de R.A.F.-vliegenier, die Hitler's mannen op vele fronten had bestreden en toen hij, een cigaret rollend, op de klok keek en begon te grinniken, wisten we dat het besluit een „lollig" verhaal zou worden. En het werd lollig. In z'n smeuïge vliegeniersengels, doorspekt met kernachtige uitdrukkingen die U in geen enkel woordenboek zult vinden, kregen we de volgende anecdote te horen uit de tijd toen hij als jong officier was gestationneerd op een vliegveld aan Engelands Westkust.

Het is een donkere nacht, de vijfde opeenvolgende, een nacht zonder sterren, nu en dan motregen en de kalender wijst nieuwe maan. Onbelangrijk zult U zeggen? Toch niet, want het was in de tijd toen Hitler's Blitzkrieg in de lucht boven Engeland tot het verleden behoorde. Duitse bommenwerpers zag je niet meer, alleen in nachten als deze waagden ze de sprong over Het Kanaal, omdat er aan zo'n vlucht weinig risico was verbonden: ze bleven op grote hoogte boven de wolken vliegen en lieten vandaar hun bommen neergieren. De zoeklichten konden slechts hun matte schijnsel tegen de onderkant van de regenwolken werpen en het afweervuur, nou ja, U begrijpt, je moest werkelijk voor de volle honderd procent geluksvogel zijn om zo'n Moffenkist te kunnen neerhalen. De militaire successen voor de vijand waren natuurlijk nihil, de aanvallen berokkenden alleen veel schade aan burgereigendommen.

Zo gaat het ook deze avond. Het laatste vliegtuig is juist neergestreken en de be- tingendienst gegaan, als we zo'n Duitse bromvlieg horen komen. Hoog in de lucht trekt hij over. Richting West, naar Frankrijk. Eigenlijk interesseert het geval ons niet en we lopen verder, niet van plan ons goede humeur te laten bederven door die ene Mof. Waren een paar nachten al niet onze bommenwerpers veilig en wel teruggekeerd? Als vlieger kun je dan zo'n tevreden gevoel hebben, bijna blij!

Als we de deur van ‚de baas z'n barak" binnengaan, horen we hem niet meer. Het gezoem van de bommenwerper is weggestorven in het gestadige gesuis van de regen.

Die barak van de baas is iets aparts, omdat ook onze baas apart is: een slanke Nieuw Zeelandse kolonel, grijs, golvend haar, altijd onberispelijk gekleed en steeds vriendelijk, meer je kameraad dan de commanderende officier. Hij kent geen groter genoegen dan 's avonds (of 's nachts), zijn jongens in de barak te ontvangen om gezellig te praten, onder het genot van een borreltje en een cigaret, over de stand van de oorlog, de afgelopen operaties en over cactussen. Op de stand van de oorlog heeft hij steeds critiek, de operaties zijn prima, vooral die van de luchtmacht en helemaal als „zijn jongens" er bij waren en cactussen zijn z'n lievelingsplanten. De hele kamer staat er vol van en we lieten ons vertellen dat hij in Nieuw Zeeland van die stekelige gevallen in z'n tuin heeft groeien die wel drie meter hoog zijn.

In het portaal gooien we onze natte overjassen op een kapstok en openen de deur. Knipperend tegen het felle licht, drink je de huiselijkheid in. Je geniet met volle teugen. Daar zit de baas, onderuit hangend in z'n bureaustoel, z'n beide voeten met pantoffels, gemaakt door zijn dochter thuis, op de schrijftafel, z'n „eeuwige" pijp in de mond. Om hem heen groepjes vliegers. Dikke wolken Player smook kringelen omhoog. We voelen ons behagelijk in deze omgeving, waar militaire rangen alleen bestaan op de schouderbedekking van de blauwgrijze uniformen.

„Is Dotty er nog niet?", vraagt een van ons. Dotty is een klein, zwartgelokt meisje van de A.T.S. Ze is een ver familielid van de baas en werkte vroeger op het kantoor van de Britse attaché in Berlijn. Ze spreekt perfect Duits en zit nu op ons vliegveld in de radiokamer, waar ze berichten doorgeeft aan vertrekkende en terugkerende vliegtuigen. Is het wonder dat ze de lieveling is van ons allen? Wanneer je vertrekt is haar stem het laatste wat je hoort en als je van vijandelijk gebied het vliegveld nader, roept Dotty je het eerste welkom toe. Op een avond als deze hoort ze erbij om het echt gezellig te maken.

radiokamer achter me dichtsla en daardoor de stemmen buitensluit, hoor ik plotseling een vliegtuig, eerst terloops, nauwelijks hoorbaar boven het geluid van de regendruppels die op het zinken dak roffelen, dan duidelijker en ja, het geluid komt nader. Dotty ziet me aan: „Is het een van ons of die rotmof weer?" Ik weet het niet. Dan zet ze haar koptelefoon op en luistert. „Hij seint in ieder geval niet op onze golflengte". Langzaam draait ze aan de knoppen. Gespannen kijk ik toe. Zou ze contact met het toestel kunnen krijgen? Wat voor kist is het? Ik geloof van een mof want......" Een por van Dotty maakt een eind aan m'n gedachten. Ik grijp een koptelefoon en luister mee, maar ik hoor niets, alleen wat gekraak en gesuis, net als de regen. Dan plotseling, een stem, en wat voor één. „Hallo Calais, kunt U mij verstaan?" In onvervalst Duits. Een Mof dus! Even is het stil, dan weer die stem. „Hallo Calais, kunt U mij verstaan?" 't Kriebelt je, je ruikt sensatie en met een rode kop van het ongewone ren ik naar de baas. Wat maakt die man je nijdig, hij toont helemaal geen interesse, steekt eerst een verse pijp op en loopt dan mee. Nu luisteren we met z'n drieën. „Hallo Calais, kunt U mij verstaan?" Dan zegt hij nog iets wat niet te volgen is. De baas en ik leggen onze koptelefoon af. Hij blaast een grote wolk rook omhoog en kijkt hem na. Weer nadert het geluid van de bommenwerper, maar nu veel lager dan zo even. Dan zegt hij: „Hij vliegt nu onder de wolken. Er zijn twee kansen: óf hij is de koers hopeloos kwijt en ziet de kust hier voor de Franse Kanaalkust aan óf hij is een doortrapte schurk die z'n bommen gooit als we antwoorden. Dotty, hoor je hem nog?"

We grijpen onze koptelefoon. „Hallo Calais, geef antwoord, heb nog voor tien minuten brandstof"......

De kolonel grinnikt. „Wacht even, Vader, je mag landen hoor, heus, maar heb even geduld."

Vlug wordt de wacht in kennis gesteld, ook gaat een telefoontje naar de Commandant van zoeklicht- en afweerbatterijen, want die mag geen roet in het eten gooien door te gaan schieten.

Dan krijgt Dotty een knikje. „Ga je gang kind, zet je beste Duitse beentje voor." De „[illegible] ten moet ik een noodlanding maken."

„Hallo, hier Calais". Dotty's stemmetje, dat ons zo sympathiek is. Maar wat klinkt het nu anders. Dat zal één van Hitler's grijze muizen" haar niet verbeteren. „Hallo, hier Calais, ik kan U verstaan."

„We horen praten, en zien drie schimmen op ons afkomen".

De spanning wordt ondragelijk. Ik zit te wippen op m'n stoel en de baas probeert het roer van z'n pijp te vermorzelen.

„Hallo Calais, kan ik landen?"

„U kunt landen, maar door vijandelijke vliegtuigen in de omgeving kunnen de landingslichten niet branden. We schieten een groene lichtkogel af, kunt U die zien?"

Buiten gaat de lichtkogel de lucht in.
„Ik zag Uw lichtkogel."
„Nu volgen twee lichtkogels, aan het begin en het einde van de startbaan. Land hierop."
Wat is de organisatie van onze baas toch prima in orde. Een telefoontje, en met een sierlijke boog gaan de seinpatronen omhoog, het groen afstekend tegen de zwarte nachtlucht.
„Ik zag Uw seinen en ga landen."
Het gezoem in de verte wordt sterker en sterker. Hij heeft z'n lichten uit, we zien niets, maar horen slechts het nader komende geluid. „Hij heeft de grond te pakken", zegt iemand achter ons. Dan wordt het lawaai minder en kalm taxi'et de vijandelijke bommenwerper op ons toe. De motoren zwijgen, we horen praten en zien drie schimmen op ons afkomen. Zouden ze onze harten horen bonzen? Nu komt het er op aan. Achter en naast de drie Moffenvliegers naderen andere schimmen, onze eigen mannen, die een oogje in het zeil houden om op alles voorbereid te zijn. We hebben vanaf het balcon van de radiokamer een prachtig gezicht op alles. Beneden ons staat de kok, een beste kerel, maar niet een van de snuggersten. Hij snapt van het gedoe niet veel en tijd om hem in te lichten is er niet. Opeens staan de drie moffen voor hem. De kok grijnst. Toch wel lollig, wat er precies gebeurt weet hij niet, maar dat er vannacht een paar moffen zo maar op zijn vliegveld landen, is toch wel de moeite waard om een brief naar huis over te schrijven. Gewoonlijk is het er één per week, want in de keuken beleef je niet veel, maar dit schijnt iets bijzonders. De Duitse kapitein ziet hem grinniken en wordt wit van nijd. Staat die vent hem gewoon uit te lachen? Dat tart alle Duitse discipline! Klets! Een klap midden in z'n gezicht. Ons kokkie zegt niets, hij heeft er trouwens ook geen tijd voor, want terwijl Dotty m'n armen blauw knijpt, springen tien, twaalf vliegers op de drie moffen en slepen ze in de kamer van de
Alles joelde en juichte om onze drie gevangenen, die niet weten wat er gebeurd is. Dan commandeert de kolonel stilte. De Duitse vliegers staan voor zijn bureau. Dotty zit naast hem, zij mag tolken, want het zijn tenslotte haar gevangenen! Het verhoor begint. Eerst willen ze niets zeggen, maar als Dotty ze in perfect Duits het vuur te na aan de schenen legt, laten ze de arrogante toon varen. Ze waren uitgestuurd met een opdracht. (Toch zeker niet om mij op m'n bek te timmeren, interrumpeert kokkie, wat hem een nijdige blik van de baas bezorgt), maar door afweervuur raakten de instrumenten onklaar en konden ze hun basis bij Parijs niet meer vinden en vlogen terug naar de kust. Het zicht was slecht, maar volgens de kaart vlogen ze boven Calais. Eerst antwoordde het vliegveld niet en later......" Het verhaal volgde van een vrouwenstem die hun groene seinlichten beloofde. Het klopte alles precies."
Dotty grinnikt: „Die vrouwenstem was mijn stem."
„Aber dass......" De rest gaat verloren in het daverende gelach van onze vliegers. Drie paar Germaanse ogen pogen Dotty te doden. Dertig paar andere lachen haar toe en zeggen zonder woorden: „Meisje, jij bent de heldin van de dag en hebt meer gepresteerd dan wij met elkaar, want wij hebben nog nooit één enkele vijand krijgsgevangen gemaakt."
Dan klinkt er een kort commando van de baas en terwijl ze naar de arrestantencel worden geleid, mompelt de Duitse kapitein: „Dit druist tegen alle oorlogsrecht in."

FREEK.

VOOR DE BOVENSTE PLANK?

LAATSTE ACTE.
Alfred van Sprang

N.V. Uitgeverij W. van Hoeve, 's-Gravenhage.

Nu de publieke belangstelling voor verzetslectuur zo langzamerhand tot het nulpunt is gedaald, biedt ons leger in de tropen een welkome gelegenheid voor schrijver en uitgever om de étalages der boekwinkels met aller-actueelste producten van geest en handen te stofferen. Dat van deze gelegenheid een druk gebruik zou worden gemaakt was te voorzien, ook dat er onder ons volk, dat in al zijn geledingen zo pijnlijk nauw is betrokken bij de gebeurtenissen in Indonesië, een sterke behoefte aan „leger"-lectuur zou ontstaan, viel licht te voorspellen, maar wat beslist door niemand in twijfel zal zijn getrokken, is het ontstaan van een situatie, waarin de productie van dit soort boeken de behoefte eraan verre zou overtreffen.
Deze fase zijn wij, vergissen we ons niet, thans ingetreden. Het stadium, waarin het publiek alleen nog de beste waar voor zijn geld kiest, is aangebroken en dat betekent hoogstwaarschijnlijk, dat „Laatste acte" wel tot de in de laatste jaren zo berucht geworden „winkeldochters" zal komen te behoren. Is daarmede gezegd, dat dit boek(je) beneden de maat is gebleven? Wij zouden het niet willen beweren, maar het blijft te ver achter bij verschillende uitstekende werken als b.v. „De hitte van de dag" en „Blubber" van H[illegible] gre-
tig aftrek zal vinden.
Ook Van Sprang heeft het voorrecht genoten kennis te mogen nemen van de omstandigheden, waaronder onze militairen in de Oost hun zware en ondankbare taak hebben te verrichten. „Vertel ze dan maar eens precies hoe wij 't hier hebben", hebben de soldaten hem toen gevraagd en met dit boekje brengt hij de gegeven belofte in vervulling. Het is een losse verzameling impressies, gesprekken, gedachten en conclusies van een journalist, die zeven maanden (van Mei '48—Nov. '48) met het leger in Indonesië is opgetrokken. Volgens het voorwoord wil het trachten „meer belangstelling te kweken voor dat leger. Voor de problemen van de doodgewone soldaat. En tegelijk een achtergrond vormen, waartegen de gebeurtenissen van de laatste tijd een scherper perspectief krijgen".
Dat „perspectief" is inderdaad scherp getekend voor hen, die familieleden in Indonesië hebben, zelfs angstwekkend scherp. Wij zijn geneigd ons af te vragen of de schrijver die over een vlotte pen beschikt, niet met al te schrille kleuren heeft gewerkt, of hij zich door zijn politieke mening (die overigens ook de onze is) niet te veel heeft laten beïnvloeden tot het uitsluitend afschilderen van de allerzwartste contouren.
Zeer waarschijnlijk zal Van Sprang geen woord te veel hebben gezegd in zijn nu eens openlijke dan weer verholen critiek op de Republiek, de Commissie van Goede (Bijver)diensten en de legerleiding, maar het komt ons voor, dat hij hier en daar wat te weinig heeft gezegd, m.a.w. dat hij de situatie (met name waar het over ons leger gaat) sterk eenzijdig heeft belicht. Toen wij het boekje hadden gelezen, trad deze indruk sterk bij ons op de voorgrond: een ellendige boel daar met dat leger, de jongens gaan er stuk voor stuk kapot, is het niet aan een verraderlijke kogel, dan wel aan de slechte verzorging, de knullige leiding of van heimwee.
Het beeld, dat in „Laatste acte" van ons leger wordt gegeven, is wel zeer triest, naargeestig zelfs en die voorstelling van zaken wil er bij ons (na alles wat wij uit brieven en andere reportages hebben vernomen) moeilijk in. Het is bovendien niet vrij te pleiten van oppervlakkigheid, van [illegible] zo heel dikwijls bedriegelijke schijn is. Gelukkig dat de acht uitstekende fotografische opnamen, die het boekje verluchten, in tegenstelling tot de tekst, kerels tonen, die, wel verre van schijnen te lijden aan zwartgalligheid, met moed en kennelijk vertrouwen de toekomst tegemoet zien.

TON.

ONDERSCHEIDING VOOR MOTTENBALLENWERPER!

Edouard, het achtjarige Belgische manneke uit Gent, zal tijdens de bezetting wel nooit van onze Hollandse „Flitspuit" gehoord hebben, volgens die gelijknamige „geheime" zender het enige middel tegen de „Duitse luizen in de Hollandse huizen". Toch zocht ook hij als één van de jongste partisanen in de bezette landen zijn kracht in insectendodende middelen.
Zijn ouders gaven hem n.l. een handvol mottenballen en zeiden hem die in de benzine van een Duitse tank te gooien. Nu zaten er in die tank een aantal krijgsgevangen geallieerde parachutisten. De tank kon niet tegen het mottenballenwapen en geraakte onklaar; de parachutisten vluchtten en bereikten behouden hun basis.
Zij hebben de daad van deze achtjarige partisaan niet vergeten en zo kon het gebeuren, dat op hun voordracht enkele weken geleden met het nodige militaire vertoon aan Edouard een Franse onderscheiding werd uitgereikt....

„Verraad loert langs de weg"

Onder deze titel plaatsten wij in de tweede helft van 1947 een groot vervolgverhaal, waarin de geschiedenis van de Achterhoekse KP., de KP. van „Zwarte Kees", werd verteld.
Verraad loert langs de weg, luidde de titel, en door dit verraad vonden verschillende KP.-ers de dood. Sommigen van hen werden in de vroege morgenuren van de zesde Juni 1944 gefusilleerd, aan anderen werd het vonnis anderhalve maand later voltrokken, terwijl de leider der ploeg, „Zwarte Kees" in een gevecht met de SIPO sneuvelde.
Op 6 Juli j.l. veroordeelde het Arnhemse Bijzonder Gerechtshof de caféhouder Willy Markus (bijgenaamd „Rooie Willy"), conform de eis, tot levenslange gevangenisstraf. Vijf jaar nadat de salvo's van de vuurpelotons een eind maakten aan het leven van verschillende Achterhoekse KP.-ers, werd de man, die deze ellende veroorzaakte door zijn verraad, veroordeeld tot de hoogste vrijheidsstraf; de laatste acte van een reeds nu door velen vergeten drama...

Iedere burger wordt geacht de wet *te kennen*

Met een lichte huivering duwde ik de massieve deur van het Hoofdbureau van Politie open. Niet, omdat mijn geweten me aanklaagde of er een uniformdrager achter mij aan kwam, die mij tot het kiezen van deze weg dwong. Mijn gang was geheel vrijwillig, maar een politiebureau bezorgt me nu eenmaal altijd een rillerig gevoel, omdat hier de lieden zetelen, die geleerd hebben op ieder slakje zout te leggen. Ze denken in wetsartikelen, waarvan gij nauwelijks weet hebt.

Van die wetsartikelen nu wilde ik wel iets meer weten, want nog steeds tracht ik mijzelf op te voeden tot een gezags- en wetsgetrouw burger. Ik wil niet langer leven in voortdurend conflict met de wet, want het is mij duidelijk geworden, dat geen Ridderkruis ooit mijn borst zal sieren, wanneer mijn naam prijkt in de boeken op de griffie van een of andere rechtbank, als zijnde veroordeeld tot zoveel gulden boete wegens overtreding van art. 1001 van de plaatselijke Politieverordening.

En die Politieverordening — het is een schande het te moeten erkennen — is mij volkomen onbekend. Dat zou mij eigenlijk met een diep schaamtegevoel moeten vervullen, aangezien Iedere Nederlander wordt geacht de wet te kennen. En ik ken zelfs de plaatselijke verordening niet — laat staan de landelijke wetten.

Er is een luikje in de hall van het Politiebureau, dat opengaat en waarvoor een hoofd met een dienstpet verschijnt.

Ik overwin m'n afkeer van luikjes en dienstpetten en vraag onderdanig of ik een exemplaar van de plaatselijke Politieverordening mag hebben.

De p[illegible] rend of hij iets in mijn gelaat kan ontdekken, dat erop duidt, dat ik bezig ben zijn gezag te ondermijnen. Hij verdenkt mij er kennelijk van, een man te zijn, die ongeoorloofde grapjes maakt ten koste van het gezag.

Maar mijn blik is onbevangen. Misschien straalt er iets teveel de vreugde van het nu spoedig in vervulling zien gaan van een groot verlangen van af. Doch dat is begrijpelijk bij iemand, die hoopt nu eindelijk het pad der deugd met een betrouwbaar leidsman te zullen mogen bewandelen.

„Een Politieverordening?" vraagt de man nog eens, als hoopte hij het verkeerd verstaan te hebben.

Verheugd knik ik. Ja, deze politieman heeft mijn bedoeling volkomen begrepen. Sneller dan ik had durven hopen.

Maar de glimlach besterft op m'n lippen. Want plotseling verandert in het gezicht van de politieman de oplettende belangstelling in grimmig verweer.

„Geen grapjes, hier in het Politiebureau, mijnheer. We zijn geen boekwinkel. Verordeningen verkopen we hier niet."

„Maar......", werp ik geschrokken tegen — „hoe moet ik dan weten wat wel en niet geoorloofd is? Ik wil als een ordentelijk burger leven. Maar dag noch nacht laat de gedachte me met rust dat ik wellicht onwetend in overtreding was."

Doch de storm bedaart niet; neemt nog in hevigheid toe.

„Eruit, mijnheer", buldert de dienstpet. U behoort de wet te kennen en die wet bepaalt nergens, dat wij u die kennis moeten bijbrengen. U wilt de politie belachelijk maken. Dat wordt belediging van een ambtenaar in functie.

Terwijl ik bescheiden vraag, of dat ook in die Politieverordening staat, klapte het luikje met een knal dicht en draait de deur van de portiersloge open.

Ergens in mijn achterhoofd duikt een herinnering op, die mij vertelt, dat het bevel van een ambtenaar in functie om zich te verwijderen in eerste instantie reeds moet worden opgevolgd, daar men anders in overtreding is, zodat ik gelijktijdig de buitendeur open en verlicht ademend in het zonlicht op het plein treedt.

zij een vriend, die journalist is. In mijn [illegible] nenzak draag ik nu overal het omvangrijke document van dertig getypte vellen, 19 hoofdstukken en 161 artikelen met mij om.

Mij kan niets meer gebeuren.

Althans niet op het terrein, dat door een Politieverordening bestreken wordt.

Fluisterend ga ik mijn weg, want art. 30, lid e bepaalt, dat men op de openbare weg niet nodeloos of op hinderlijke wijze mag schreeuwen of enig ander rumoer maken. Als Pietje wegloopt en helemaal aan het eind van de straat speelt, sta ik als een windmolen met armen en benen te zwaaien tot het Pietje believt in mijn richting te kijken en ik hem kan wenken thuis te komen. Geen kreet komt er over mijn lippen.

En hoewel het mij veel zelfoverwinning kost loop ik om ieder steentje, dat zich op het voetpad bevindt met een boog heen, want de verleiding zou wel eens te sterk kunnen worden het voort te schoppen. En zulks zou mij niet passen, daar lid b van art. 31 verbiedt enig voorwerp op de trottoirs voort te schoppen.

Blijft de stadsbus wat lang uit en ben ik niet meer in staat om mij, van de ene voet op de andere wippend in evenwicht te houden, dan bel ik aan bij de winkelier, die bij de halte woont en vraag hem verlof tegen de pui van de winkel te mogen leunen, aangezien het, blijkens art. 34 verboden is, zich zonder voldoende reden te bevinden, te steunen of te leunen op trappen, palen, leuningen, deuren, kozijnen, stoepen of in portiekruimten van openbare en andere percelen zonder vergunning van de hoofdbewoner. De goedheid van mijn mede-burgers heeft mij daarbij ontroerd, want met een medelijdend gebaar heb ik altijd de nodige vergunning in ontvangst mogen nemen.

Zware inspanning kost het mij echter een slechte gewoonte te onderdrukken. Een mens moet nu eenmaal iets hebben om zijn zenuwen af te reageren. De een rookt daartoe, een ander drinkt. Ik had de gewoonte een kwartje in m'n vingers rond te draaien. Soms betrap ik mezelf erop, dat die slechte gewoonte weer macht over me gaat krijgen. Maar het moet eruit. Want art. 41 zegt, dat het ontoelaatbaar is op de openbare weg of op een van de openbare weg af zichtbare plaats met geld te spelen.

Grijze haren zal ik echter nog krijgen van Fik, mijn fox-terrier, want die mag een half uur na zonsondergang en een half uur voor zonsopgang niet onbeheerd op straat lopen. En hij glipt er nogal eens tussen uit. Urenlang loop ik dan in het duister om Fik te zoeken, opdat ik niet wegens zijn overtredingen in het cachot kom.

Voor ik uitga, controleer ik altijd nauwkeurig of ik mijn huissleutel wel bij mij heb, want het zou een eeuwige schande zijn, wanneer men mij betrapte op overtreding van art. 54, dat scheltrekken strafbaar stelt.

Maar dagelijks verheug ik mij over het feit, dat ik de 18-jarige leeftijd ver te boven ben, want lieden beneden die leeftijd mogen zich 's avonds na 10 uur niet meer op straat bevinden, tenzij ze hun ouders, een bloedverwant in de tweede graad of een meerderjarige met een schriftelijke verklaring van de ouders bij zich hebben.

En eindelijk krijg ik nu m'n kans om die buurtuintje onledig houdt met het ophangen van paardehoofdstellen aan muren, aan z'n eigen paardehoofdstel op te hangen, want aangezien zijn zingen hinderlijk is voor zijn omgeving, waartoe ik behoor, kan zulks volgens art. 56 niet meer tolerabel geacht worden.

Sinds ik de Plaatselijke Politieverordening in mijn zak heb is het leven mij lichter geworden. Er is een loden last van mijn schouders gevallen. Niet langer wordt ik gekweld door de gedachte onwetend in overtreding te zijn.

Nu nog een Wetboek van Strafrecht aangeschaft, zo meende ik, en er zal niets meer aan mijn geluk ontbreken.

Och arme, welk een illusie. Want vandaag las ik in de krant, dat er ook nog een economische wetgeving is, die verbiedt gedistribueerde goederen weg te geven, die het verliezen van bonkaarten strafbaar stelt en nog veel meer. En laat ik nu m'n tabakskaart verloren hebben. Het is een delict, dat niet meer te herstellen is, want er worden geen nieuwe meer uitgereikt. Ik zal het willoos slachtoffer zijn van elke opsporingsambtenaar, die mij vraagt m'n tabakskaart te tonen.

Ik was zo mooi op weg.

En nu?

Ik emigreer nog deze week naar een eiland in de Stille Zuidzee.

AD.

„DE ZWERVER"
weekblad der
GOIWN. en LO.-LKP.-Stichting
Adres Redactie en Administratie:
Prins Hendrikkade 152 — A'dam-C.
Telefoon: Redactie ......: 44566
Administratie: 41063
Giro: No. 109588 t.n.v. LO.-LKP.-Stichting (hetzelfde adres).
Abonnementsprijs f. 1.50 per kwart.
Luchtpostabonnem. f. 4.50 per kwart.
Advertenties: per m.m. ƒ 0.15.
Contracten...: prijzen op aanvraag.

IN MEMORIAM

Toen op Aruba onder de brandende West-Indische zon Boy Ecury werd begraven, werd de laatste eer bewezen aan een man, die ver van zijn familie op de Nederlandse Antillen, in dat grauwe najaar van 1944 zijn leven gaf voor de zaak van de vrijheid. Wij hebben gemeend voor de herdenking van deze KP-er uit de West-Indische gebiedsdelen een gehele pagina te mogen reserveren.

Segundo Jorge Adelberto Ecury = „Boy"

Student

Geboren: 23 April 1922 te Oranjestad, Aruba

Gefusilleerd: 6 Nov. 1944, Waalsdorpervlakte.

Boy Ecury bezocht in zijn jongensjaren de openbare school en de fraterschool van Aruba. In 1937 ging hij ter voltooiing van zijn opleiding naar Nederland, waar hij te Oudenbosch de Middelbare Handelsschool doorliep en met goed gevolg het eindexamen aflegde. Hij werd ingeschreven aan de Handelshogeschool te Tilburg, maar hij zou hier zijn studie nooit beeindigen. Op de tiende Mei 1940 vielen de Nazi's Nederland binnen en reeds spoedig voelde Boy zich aangetrokken tot eerste vormen van het verzet, die reeds in de zomer van 1940 zich ontwikkelden.

In 1942 moest hij uit Tilburg vluchten, omdat het daar te gevaarlijk voor hem werd en achtereenvolgens zwierf hij in Oisterwijk, Delft en Rotterdam.

Gedurende zijn Brabantse jaren werkte hij hoofdzakelijk voor de RvV. In Juli 1944 was hij lid van een Haagse ploeg, die tijdelijk in Rotterdam werkte voor Frank, de Landelijk Sabotage Commandant.

Boy heeft gevoeld, dat de opdrachten in Rotterdam zó gevaarlijk waren, dat het lot van een arrestatie zeer licht ook hem zou kunnen treffen. Daarom schreef hij in September 1944 een brief aan zijn ouders en liet deze bij zijn zuster achter. Het is gekomen, zoals hij gedacht had. Reeds korte tijd daarna was de SD de ploeg op het spoor en toen Boy op Zondagochtend 5 November uit de kerk kwam, werd hij gearresteerd. Men vond twee pistolen op hem en wat dat in die tijd betekende, weten wij allen. Hij werd overgebracht naar het Oranjehotel in Scheveningen, waar de SD heeft getracht hem tot spreken te bewegen. Men heeft hem gevraagd, of hij na de oorlog niet naar zijn ouderlijk huis in West-Indië wilde terugkeren; misschien zou deze mogelijkheid openstaan, indien hij maar wilde spreken. Doch zijn waardig antwoord was: „In het huis van mijn ouders is geen plaats voor een verrader."

Een Standgericht veroordeelde Boy ter dood en reeds de volgende dag, op 6 November 1944, werd hij aan de voet van de duinenrij op de Waalsdorpervlakte gefusilleerd. Zijn laatste woorden waren: „Leve de Koningin". Zij, aan wie zijn laatste woorden gewijd waren, heeft in een condeleantieschrijven aan de ouders van Boy Ecury gezegd: „Uw zoon Segundo heeft niet geaarzeld om als trouwe Vaderlander uit West-Indië zijn beste krachten te wijden in de strijd tegen de overweldiger. Hem moet ongetwijfeld de mogelijke consequentie van zijn ondergronds werk voor ogen gestaan hebben. Niettegenstaande deze wetenschap, week hij niet uit en zag met een gerust geweten de mogelijkheid van het brengen van het hoge offer van zijn leven tegemoet.

Hij was een groot zoon van hen, die onder onze Nederlandse driekleur leefden en streden. Met trots zal Ik zijn daden blijven gedenken."

Hun ondergang is d'opgang naar dat Rijk
Dat geen verwelken kent, waar eeuw'ge lente
Doet bloeien en vrucht dragen tegelijk;
Want elk talent zal daar opnieuw gaan renten;
Geen weerstand, die d'ontplooiing tegenhoudt
Daar, waar het oog de Christus zelf aanschouwt.

(De Vuurproef" — A. Wapenaar')

* WAT ZIN HEEFT EN WAT NIET *

(vervolg van pagina 2)

Mocht ze niet alles bereikt hebben, wat ze zich had voorgesteld, men had toch een belangrijke invloed op de lijnen van beleid uitgeoefend en het was terecht, op dat tijdstip zich een wijze zelfbeperking op te leggen, geen schimmen te gaan jagen en in vol vertrouwen op de werking van de democratische organen, de algemene activiteit van de georganiseerde illegaliteit te beëindigen; temeer, omdat de bijzondere taak, die nog resteerde, door de Stichting 1940—'45 op voortreffelijke wijze werd behartigd.

De G.O.I.W.N. begon zich eveneens langzamerhand in te stellen op een afwikkeling van het werk en betrachtte na verloop van tijd met de oprichting van de Nationale Vertrouwensraad, die de nog resterende kleinere problemen zou afhandelen, de wijsheid het terrein der luchtkastelen te vermijden en langzamerhand de activiteit der gebundelde illegaliteit te beëindigen. Een smaldeel in de G.O.I.W.N. — in hoofdzaak in Utrecht — was het met dit beleid niet eens en scheidde zich in 1947 af als G.O.I.W.N. in Hersteld Verband. Men meende in die kring, dat de rol van de gebundelde illegaliteit een blijvende was. Deze groep verenigde zich met de B.O.I.W., de V.V.G. e.a. eind 1947 tot de N(ationaal) F(ederatieve) R(aad). Ons zij het grapje gepermitteerd, dat deze Raad zo nationaal is, dat men bij een aantal advertenties in het orgaan V.V.N. de plaatsnaam (Amsterdam) maar weglaat in de adresvermelding. Misschien zijn er niet zoveel lezers buiten Amsterdam.

Deze raad beoogt alles, wat ooit op het programma van G.A.C. e.d. gestaan heeft. Men begint dus weer fris en vrolijk van voren af aan. Maar dat niet alleen. Blijkens de plannen voor een statuut (Ons Baken 20-12-'47) en het consept (Ons Baken 5-3-'49) denkt men aan een **permanente** bundeling op de grondslag van de **eenheid** in de strijd tegen de Duitsers en met het doel „het zuiver houden van het maatschappelijk leven in het algemeen en van het overheidsapparaat in het bijzonder". Of de advertentiepagina van „Ons Baken" waarop uitsluitend bioscopen uit Amsterdam, Den Haag en Rotterdam adverteerden, tot die zuivering moest bijdragen, weten we niet, maar wel betwijfelen we het zuiverend effect ervan. Toegegeven zij, dat in het nieuwe blad V.V.N. deze advertenties niet meer voorkomen, maar dat kan aan de acquisiteur liggen. Overigens hebben we bij de **politieke grondslag** (de doorbraakidee) en **het politieke doel** van deze organisatie al zo dikwijls stil gestaan, dat we er straks nog slechts zeer in 't kort op behoeven terug te komen.

Vermelding verdient verder nog de Oorlogsgravenstichting, die geld inzamelt voor de verzorging van de graven van hen, die vielen in het verzet, althans voorzover daarvoor niet gezorgd werd. Het initiatief tot organisatie werd in het bevrijde Zuiden genomen. Deze Stichting heeft weliswaar een veel te overdreven opzet gemaakt voor haar werk, — waartegen we het bezwaar hebben, dat daardoor geld aan ons volk onttrokken zou worden, dat veel beter voor de Stichting 1940—'45 gebruikt kon worden —, maar de practijk van de inzameling leert haar bestuur vanzelf, zich te beperken tot het hoogst nodige.

En tenslotte is daar dan de in 1945 opgerichte LO. LKP. Stichting, die geen leden telt en geen financieel beroep doet op ons volk.

Zij bedoelt — o.a. door voorlichting — de afwikkeling van het verzet in goede banen te leiden; zij heeft tevens een verzetsfilm vervaardigd en werkt aan een gedenkboek van het LO.- en LKP.-verzet.

Onze bezwaren samengevat.

Dit dit historisch exposé zal reeds gebleken zijn, dat onze bezwaren zich in hoofdzaak richten tegen de N.F.R. en de N.V.E.P.G. Wij menen, dat er na het besluit der illegaliteit tot oprichting van de G.A.C. en de Stichting 1940—'45 noch een historisch recht, noch een historische noodzaak was voor deze N.F.R. en N.V.E.P.G., tenzij dan als reunistenorganisatie. En we zien in de practijk dan ook, dat deze organisaties feitelijk overbodig zijn. Ze bewegen zich op het terrein van Stichting 1940—'45 en „stichten" daar verwarring onder geldschieters, bij medewerkers en bij verzorgden.

Zo heeft men b.v. ons volk voortdurend gealarmeerd over de wet op het buitengewoon Rijkspensioen, die men met bedeling en armenzorg kwalificeerde en waarmee men het bestaansrecht van de actieve en strijdende illegaliteit meende te moeten bewijzen. Maar in feite was deze wet in ieder opzicht af en een voorbeeld van rijke verzorging. Dat moet men maar eens navragen bij de verzorgden zelf.

En voorzover men, zoals de N.F.R., ook buiten dit gebied in actie kwam, hield men zijn leden in een voortdurende alarmtoestand over 's lands onrecht, dat vermeend of werkelijk bestaat, maar dat men met die alarmering geen stap verder naar het recht toebuigt; 't effect ervan is intussen wel — en juist omdat men geen werkelijke resultaten van enige betekenis boekt —, dat de leden tot een kaste van ontevredenen opgekweekt worden, die daarvan misschien in hun leven nooit en op geen enkel terrein meer loskomen. Zeepbellenblazerij en niet zo onschuldig. Iemand die denkt degelijk glaswerk te blazen en die alleen maar zeepbellen uit zijn pijp produceert, moet men op zijn arm tikken en zeggen: „Houd daarmee op man; je verknoeit je tijd en brengt de toeschouwers in een verkeerde waan". Nu, wij tikken al een jaar of wat. 't Verdrietige is alleen, dat men ons dan verstoord aankijkt en zegt: „Stoor me niet bij het glasblazen. Blaas liever mee"[1].

Het is intussen een kwestie van wijsheid en verantwoordelijkheidsbesef om de mensen niet warm te maken voor het onbereikbare om een bundeling te staken, die geen kans en geen zin heeft; om organisaties op te heffen, die in wezen geen werk hebben, om niet te speculeren op, maar te waarschuwen voor een uit de bijzondere structuur van de overgang van 1945 naar 1950 voortkomende argwaan en ontevredenheid tegen de maatschappij bij de oud-illegale werkers.

Niet aldus het orgaan V.V.N. van de N.F.R. Nog in 1949 stelt het een enquête voor, waarin als vierde vraag staat: „Wordt U als oud-illegale werker gewaardeerd?" De andere vragen zijn navenant en we zullen ze U besparen; op de laatste na:

„Indien ons land opnieuw bezet gebied zou worden, zou U dan wederom bereid zijn de illegale strijd te aanvaarden?" De beste manier om een „neen" als antwoord te krijgen. Wat een voorlichting?

Maar, zegt de man, de oud-illegale werkers hebben dan ook „nog maar bitter weinig redenen tot tevredenheid". Ging 't daarom soms, of was onze verzetsstrijd een plicht, onafhankelijk van de uitkomst? Keer Uw vragen om; dan helpt U Uw lezers. B.v.: „Als ons land weer bezet wordt, zult U dan verraad plegen of in verzet gaan". En: „Doet U thans Uw **plicht** als Nederlander en in vervolg op Uw verzet; b.v. als medewerker van Stichting 1940—'45?"

H. v. R.

1) Een jongen wordt een man, als er behoefte is aan een man.

(Wordt vervolgd).